

УСВОЯВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В НАЧАЛНИТЕ КЛАСОВЕ ОТ УЧЕНИЦИ В СИТУАЦИЯ НА БИЛИНГВИЗЪМ

Валентина Колева

В съвременната образователна система един от сериозните проблеми е свързан с обучението и възпитанието на децата билингви. За училищната общественост са известни направените първи стъпки в организационно-методически план, които са съотнесими с демократизирането на образователната политика – цялостна документация за обучение в подготвителен клас (1990г.), въведе се факултативно изучаване на майчин език. Училищната практика особено в райони с компактно население от български турци и роми диктува *потребност от алтернативни учебни програми* преди всичко за началните класове, за да се създадат реални условия за преодоляване на редица трудности, които възпрепятстват формирането на двуезична личност.

Оценявайки по достойнство ролята на двуезичието за познавателното и интелектуално развитие на децата от малцинствени културно-етнически общности, Е. Герганов подчертава ролята на

педагога. “Като уважават майчиния език и култура на тези деца, детските и начални учители трябва да полагат системни усилия за обучението им по български език с цел те да го усвоят наред с майчиния си език до равнището на координативен билингвизъм.”(1,с.7.) По-нататък авторът добавя:”Преди всичко за всеки конкретен случай трябва да се взема решение дали децата имат смесен или координативен билингвизъм, или пък са монолингви (владееят само майчиния си език). От това решение зависи дали ще се използва методика за двуезично обучение или пък децата ще изучават български език като чужд.”(1,с.9.), т.е. очертават се важни основания, според които да се вземат съответни методически решения, да се построи максимално адекватна методическа система на обучение за овладяване на български език. В момента само учителят на първи клас разполага с алтернативен буквар, който е предназначен за начално оgramотояване на деца, ко-

ито растат в билингвална среда. От друга страна, овладяването на книжовния български език е необходимост и цел на учебно-възпитателния процес още в началните класове, включително и от деца с небългарска етническа принадлежност. Но те и учителите им са поставени в изключително трудни условия. Учениците, които не владеят или владеят в недостатъчна степен български език, срещат големи и обясними затруднения в процеса на обучението и обикновено попадат в групата на изоставащите. Според конкретните условия в различни райони на страната овладяването на българска реч като средство за общуване от деца с ниска езикова подготовка следва да се свърже с учебната документация (имаме предвид тази от 1991 и 1993 г.) за I-IV клас, която се отнася до масовото училище. Но тази документация поставя в неравноправно положение децата от една и съща възраст, но с различна степен на владеење на родния език. Оттук произтичат сериозни трудности и недостатъци в учебно-възпитателния процес, както и професионални отговорности, често непосилни за подготовката на началния педагог.

Известно е, че в момента началното училище разполага с

програма и цялостна методическа система за обучение по български език за овладяването му от деца, които са на шестгодишна възраст — подготвителен клас. Факт е и обстоятелството, че твърде малък процент от нуждаещите се постъпват в такъв клас. Причините са много — и обективни, и субективни, но не те са предмет на нашето изложение. Съвременните условия налагат специални грижи, своеобразно адаптиране на учебния процес по различните учебни предмети към децата, невладеещи български език и с оглед активизиране на процеса за овладяването му като средство за общуване и познание. Поне дотогава, докато се подготви пълна документация, специални алтернативни програми, които отговарят, които са съобразени със степента на владеење на държавния език от децата с небългарска етническа принадлежност.

Един от пътищата за интензификация на родно езиковото обучение на деца, невладеещи български език, е използването на *междупредметните връзки*. Тази проблематика е особено актуална в условията на съвременното училище и неговите амбициозни цели, свързани с хуманизация и демократизация на обучението и възпитанието на подрастващи-

те. В общодидактическия план междупредметните връзки се разглеждат като средство за комплексен подход в учебно-възпитателния процес. Те влияят положително за мотивация на ученето, за развитие на познавателните интереси, за активизиране на обучаваните. Междупредметните връзки помагат да се установят трайни връзки между отделни знания, които уместно да се използват в нови ситуации. Междупредметните връзки създават естествена и благоприятна база за речева практика особено на учениците, невладеещи български език. Като следва учебната програма по български език, по изобразително изкуство, музика, по родинознание и природознание, по труд и техника и т.н., учителят трябва да използва максимално учебните ситуации, произтичащи от възможностите на съответното учебно съдържание, за да стимулира потребността от общуване на български език, за да се усвояват и повтарят конкретни езикови единици. С тяхна помощ децата не само ще усвоят съответна информация (природонаучна, естетическа...), но и съзнателно ще си служат с устна и писмена книжовна българска реч.

В този ред на оценки е обясним интересът и вниманието, ко-

ето днес се отделя в теорията и практиката на междупредметните връзки при усвояване на родния език и за отношението между него и майчиния език. До неотдавна вниманието бе насочено главно към интерференцията, т.е. отрицателния пренос, влиянието на майчиния (домашния език) спрямо родно-езиковата практика. Не се оценяваше с необходимата сериозност и последователност възможностите на така наречената транспозиция — положително влияние, пренос на знания и умения, свързани с речевата практика на домашния език за успешно овладяване на родния. В този смисъл междупредметните връзки, използвани в процеса за усвояване на българския книжовен език като втори за деца-роми, турчета и пр., оказват благотворно разноразпосочно въздействие: облекчават и ускоряват процеса за формиране и развитие на речеви умения по роден и по майчин език; допринасят за трайност в овладяване на знания, свързани с развитието на детската личност.

Децата-билингви, за да овладяват българския език като средство за общуване, е необходимо да се включат в учебно-възпитателен процес, в който доминират уроците за обучение в речева дейност. Методическите решения в

тази посока се основават на редица лингвистични знания. Едно от тях е това за *своеобразието и взаимодействието на устната и писмената реч*.

Устната реч като универсален код в човешкото ежедневие съществува в диалогична и монологична форма. Диалогичната реч, поради широкото си приложение в процеса на обучението, има определена приоритетност в системата на обучение още в подготвителния клас, но без да се елиминира монологичната.

Устната разговорна реч е спонтанна (неподготвена), ситуативно обусловена, поради което се отличава с икономичност на изразните езикови средства, с употреба на емоционално оцветени думи и изречения. Тази речева форма се отличава с типични екстралингвистични средства — мимика, жест, поза... Затова особено в подготвителния и в първи клас се препоръчва слушането на образцова книжовна устна реч, разчитана се на подражанието и многократните повторения на типови фрази, на речеви модели, свързани с типични за езика ни ситуации. На богатата сензорна опора се продуцират кратки диалози, в които децата — билингви се поставят в определена позиция, разменят си

“роли” като партньори в условията на устно общуване.

Специално внимание трябва да се отделя на произношението, на интонацията като същностна характеристика на устната реч. При това интерференцията на майчиния език на децата, невладеещи български език, се явява често пречка при усвояване интонационната специфика на българската книжовна реч. В първи и втори клас с помощта на дидактичен материал — ръкавички, марионетни кукли; подходящи грамофонни, магнетофонни записи, речта на учителя и корекционната му намеса — се подпомага процесът за усвояване на доброкачествена реч.

Психологията на двуезичието, както и психолингвистични изследвания доказват, че освен подражателното възпроизвеждане на готови речеви модели обучаваните следва да се упражняват във все по-самостоятелно съставяне на диалози. За целта могат да се използват непосредствени наблюдения, интересни случки и преживявания от ежедневието на учениците в семейството, в училището и извън него.

При каква методическа последователност да се осъществява обучението по български език с

помощта на устни диалози-образци?

На първо място цялостно възприемане на кратък диалогичен текст, изразително “изигран” от учителя, от актьор (ако се използва запис), а в трети и четвърти клас и с помощта на предварително подготвени ученици. Следващата стъпка в процеса за усвояване на устна българска реч е изясняване съдържанието на чутия диалог. Този етап на работа включва осмисляне съдържанието на съответни изрази и лексеми, съотнасянето на някои от тях към аналогични речеви форми на майчиния език на учениците; онагледяване и упражнения за изговаряне на по-трудни или нови езикови форми с необходимата интонация.

След тази подготовка се преминава към изпълнение на диалога. При по-малките ученици – в подготвителния клас, при първокласници най-често се препоръчва това да стане като инсцениране. Според конкретните условия за учениците от трети и четвърти клас е възможно по-широко включване на творчество. Например използване на етикетни изрази – за изразяване на благодарност, съгласие, заповед, молба и др. според възможностите на контекста; също така промяна в име-

ната на участващите в диалога... По този начин се стимулира интересът на учениците-билингви към речевата дейност, насърчават се към самостоятелност. Препоръчително е съставянето на диалози по сюжетна картина, по серия от картини, по кадър от диафилм, по дадени опорни думи или модел като междинно звено, стъпка към все по-самостоятелен, комуникативно целесъобразен диалог, а по-късно – монологична свързана реч.

По преценка на учителя след успешно начално ограмотояване за отделна група деца за отделен ученик бихме препоръчали устната речева изява да се провокира чрез така нар. *игра – интервю*. Това е интересна и желана форма за речева изява, след като са усвоени достатъчно знания и умения за устна диалогична реч. Уместно е да се използват впечатления и информация, която децата имат от телевизията, радиопредавания. Поставяйки се в ролята на “журналист” и в тази на “интервюирано лице”, учениците проявяват и упражняват езиковите си знания. Подготовката и участието на децата-билингви в подобно упражнение създава у тях въгрешна мотивация за речева дейност, влияе върху социалната им активност, особено ако темата е уместно под-

брана, ако е значима, близка до ежедневието им — предстоящо общоучилищно тържество, празник; събиране на информация от родители, от непознати за децата жители на селището по тема, която се изучава или предстои да бъде тема на урок по природознание, по труд и техника... При първите опити за съставяне на “интервю” е важна предварителната подготовка и активната дискретна помощ на учителя. Колективно може да се обсъдят и формулират няколко основни въпроса към предполагаемите събеседници за интервюиране; да се ориентират децата към подходящи източници и място за провеждане на интервюто... Така че самата предварителна подготовка осигурява условия за съдържателна, *комуникативно стойностна* речева дейност. А прослушването, обсъждането на събрания от тях материал, като ги поставя в условията на интересна, необичайна за урока, социална позиция, е стимул за успешна речева изява.

Ефективността на методическата система за овладяване на български език е в непосредствена зависимост от комуникативно-речевия принцип. Той предполага усвояването на езиковите подсистеми (фонетична, морфологична, синтактична), на техни осо-

бености с оглед употребата им в сферата на естествената речева практика. Комуникативно-речевият принцип като стратегически в учебно-възпитателния процес по роден език изисква разумното и целенасочено съчетаване на методи и похвати не само с имитационна, но и с моделираща същност. Това обяснява интереса към *ситуативните упражнения*. Чрез използването им не само на уроците по български език, но и в тези по различните учебни предмети, се индивидуализира речевата изява на обучаваните, повишава се личностната и социална значимост на изучаваното.

Комуникативните достойнства на речта на деца-билингви, желанието им да говорят на български, а по-късно и да пишат, се намира в корелативна зависимост от уместното формулиране и използване на ситуативни речеви упражнения. В условията на урочната дейност те се създават по различен начин:

- чрез изобразителни средства: с помощта на картина, серия от картини, на диапозитив, кадри от диафилм;

- с помощта на звукови записи — откъс от радиопиеса, магнетофонен, грамофонен запис, които въвеждат учениците в конкретна речева ситуация и ги подтиква

към съставяне на диалогично или монологично изложение;

– чрез словесно описание, с помощта на куклен етюд – например “Как би помолил библиотекарят да ти помогне да намериш препоръчана книга, с чиято помощ да научиш повече за историята на родното си място...” Най-често с помощта на подобни задачи – речево-ситуативни, учениците се насърчават да общуват на български език, изпълнявайки, “вживявайки” се в нечия роля – на пощенски раздавач, на купувач или продавач, на шофьор и т.н. При създаването на изкуствени за урока речеви ситуации учителят се съобразява с интересите, със социалния и езиков опит на децата, с определени дидактически задачи, както и с възможностите на учебното съдържание по програмните теми в учебния ден или седмица.

Началният педагог има изключително важната роля и отговорност чрез цялостния учебно-възпитателен процес да поддържа интереса, дейността на учениците, невладеещи български език, за комплексно изучаване и употреба на езиковите единици. Важно е да се помни, че различията в граматическия строй на майчиния и родния език много често са причина за стрес и трудно преодоля-

вана бариера в амбицията за ранна и качествена езикова социализация на малките ученици. Нужни са воля, търпение и постоянство. За учениците-билингви от особено значение са екскурзиите, целенасочените наблюдения на природата, поведението на хората ... Чутото, преживяното при непосредствения досег с явленията, предметите оставят много по-трайна дияра в детското съзнание и дават доброкачествени речеви резултати. Добре обмислените и проведени наблюдения, практически занятия не само обогатяват детския речник, но допринасят за формиране на представи, а въз основа на тях – понятия. По този повод В.Кустарьова пише:”... думите биха останали пусти, безсъдържателни, ако зад тях не стоят конкретни, живи впечатления... без тях възниква опасност от вербализъм, когато детето говори, нямайки конкретни представи за това, за което говори...” (2,с.333.)

Към методическите идеи, които биха помогнали на учителя да изгради и реализира система на обучение, която да допринесе за езиковата социализация на децата-билингви, следва да отнесем *комплексното планиране*. Още в годишното разпределение трябва да се обмислят и предвидят възможните връзки, интегрирането

на програмните теми по различните учебни предмети. По този начин ще се защити иманентната същност на познанието за света, а от друга страна ще се усвоят и затвърдят езикови знания – изрази, речников минимум, нормативни изисквания на езиковата практика, нужни за речевата дейност на учениците-билингви.

Замисълът и непосредствената дейност на учителя, за да подготви годишното си разпределение според интегралния подход, налага преди всичко да познава перфектно учебната документация за съответния клас. Комплексното разположение на урочните теми изисква да се осмислят и оценят методическите идеи, препоръките в съответните книги за учителя. Като познава спецификата, методическата система на учебно-възпитателния процес по всеки учебен предмет, началният педагог е в състояние да интегрира тяхната реализация в единен процес. В конкретните училищни условия, съобразявайки се с уменията на учениците-билингви да общуват на български език, с възприемателните им възможности, а от друга страна – със задължителния програмен минимум, учителят още при началното планиране, а по-късно и при актуализацията на решенията си за обуче-

нието в определен месец, учебна седмица има професионалната свобода да прецени излишната фактология, да предвиди броя, съдържателния обем на уроците по дадена тема. Общата дидактико-методическа философия на началното образование, и то в условия на билингвизъм, изисква разумна мобилност и действен демократичен и хуманистичен подход, изисква ефективно междупредметно взаимодействие. Съвременните образователни стандарти освобождават учителя от догматичното, механично следване на примерните, като дейностен обем и като хронология, идеи, отразени в документацията по отделните учебни предмети и по класове. Обемът, в който са разработени програмните теми, дава представа за определен съдържателен максимум. А той не е възможен, не може да бъде усвоен в еднаква степен и с еднакъв темп от децата в различните райони на страната и особено от тези, които не владеят български език. Затова разработките в учебниците, учебните тетрадки, в съответни албуми и други дидактически помагала следва да се адаптират към конкретния клас. Тук трябва да подчертаем, че при учениците-билингви *водеща цел и фактор* в учебно-възпитателния процес в

началните класове си остава *овладяването на български език като средство за общуване и познание*. Това означава учебно-възпитателният процес по роден език да има водеща, обединителна роля, да бъде ежедневно, поурочно обучение в речева дейност – *слушане, говорене, четене, писане*.

В подкрепа на коментираните дотук методически идеи ще предложим вариант за комплексно планиране на учебно-възпитателната работа в трети клас. Ние се ръководим от убеждението, че интеграцията като естествено и непринудено взаимодействие между работата по различните учебни предмети, като взаимодействие между различни области на научното и художественото познание, е важна характеристика и възможност за обучението в началното училище. Но за съжаление, подобно на приемствеността, интеграцията се приема безрезервно от педагозите, а твърде малко или почти нищо не се прави за действителната и реализация. До тези изводи ни водят продължителни наблюдения в училищната практика; изследвания на специалисти и дипломанти през последните десетина години. Освен това не бива да се пренебрегват насърчителните резултати във връзка с използването на междупред-

метните връзки за усвояване на български език в условия на билингвизъм. (по-подр. 4, дипл. разработки)

В “Книгата за учителя – изобразително изкуство I-IV клас” авторите подчертават ролята и необходимостта от интеграция в учебния процес. Заслужава нашето внимание казаното още в началото на книгата: “Учителите, които са привърженици на интегралните структури и подходи, виждат в тях спасителна алтернатива на явлението “информационен бум” и на вечните противоречия между “предметниците”... По-важно е обаче да се разбере интегралната същност на изобразителната дейност като свързващо звено между детето и света на природата, науката и изкуството. Изобразителната дейност обслужва и двете сфери на човешкото познание: наука и изкуство.” (3, с.17.) И това не е само теоретично твърдение — в изложението по-нататък, в тезисно представените методически насоки по всяка тема, за всеки клас, се защитава интегралността; подсказват се връзки с обучението по български език и литература, по музика, труд и техника, родинознание и т.н., макар и в аспекта на изобразителното изкуство и специфичните му цели и задачи.

Урочните теми още от първата седмица на м. март (имаме предвид цитирания по-горе пример за комплексно планиране на годишното разпределение) показват съдържателно-организационно и тясно методическо взаимодействие, съотнесимост към водещата задача при обучението на деца билингви – овладяването на български език. Затова лингвистичните знания за съществителното – същност, образуване, правописни и правоговорни особености, употреба – е опора за запознаване с идейно-естетическото съдържание на съответни литературни творби, за осмисляне на програмната историческа информация във връзка с духовното и нравствено съхранение на народа ни в условията на отоманското робство и как днес тачим обичаи и празници. В условията на специфичните дейности в уроците по музика изобразително изкуство, труд и техника според възможностите в трети клас се мотивира и необходимостта за създаване на езиков текст – поздравление. В същия период от учебното време в урока по изобразително изкуство се провежда беседа за големи църковни и държавни празници и техни знаци-символи, които децата ще изработят по избор – чрез рисуване, оцветя-

ване, апликиране, конструиране. Добре би било беседата да се свърже с разкриване на особености при подготовката и честването на празници, тачени от етноса, към който принадлежат децата от класа (или част от тях). В този смисъл са полезни идеите, подказани в Книгата за учителя – изобразително изкуство, пак за III клас – ”да се разработи предмет-символ на настъпващата пролет или семеен празник, като се обсъдят и подкажат изразни средства и подходящ знак, който да символизира събитието.” (3, с.139) Когато изработват своите проекти за честитки, за предмет-символ естествено третокласниците ще използват изрази, лексеми, словосъчетания, съответен монологичен текст с описателно-изобразителен характер. Изобщо дори само темите, планирани за четирите седмици на месец март, показват възможните граници за взаимодействие между езиковите знания и умения на ученици, владеещи добре български език и социалната и познавателната им практика.

Известно е, че за качествено овладяване на който и да е чужд език от особено значение е обучаваните да се приобщат към културата на народа, който е негов носител. За учениците, обучавани

на български език, които живеят и растат в билингвална среда, приобщаването им към българската култура и наследство е част от тяхната социализация. В тази посока е с доказани достойнства ролята на *извънкласните и извънучилищните* дейности. При стратегия, различна от тази на урока, децата билингви общуват на български език, обогатяват своята речева практика при добра вътрешна мотивация и удовлетвореност. Амбициозната, организирана с такт, търпение и обич към децата извънкласна дейност носи добри резултати и във връзка с езиковата социализация на децата.

Време е учителят именно на ученици, които не владеят български език, да се “върне” към позабравени, но стойностни за целите на съвременното обучение и възпитание дейности : чести и добронамерени посещения в домовете на учениците; консултации и общуване с родителите в определен ден; открити уроци, по време на които родителите добиват непосредствени впечатления за успехите и трудностите на децата си, а и самите те стават обект на определено въздействие; вечери или неделни тържества (напр.” На моите родители с обич”, “Умеем ли да ценим и пазим здравето си?”, ”Моят (четириног) любимец”; благотворителни концерти...)

ЛИТЕРАТУРА

1. *Герганов, Е.* Билингвизмът в началното образование. — Начално образование, 1994, 7.
2. *Кустарева, В. А.* и др. Методика руского языка. М., 1982.
3. *Немцов, Др.* и др. Книга за учителя по изобразително изкуство I-IV клас. С., фонд. Отворено общество, 1992.
4. Дипломни разработки на специализанти и дипломанти към катедра. "Нач. училищна педагогика", ВТУ - М. *Добрева* "Битовата приказка и словотворческата изява на първокласници, слабо владеещи български"; *В. Георгиева* "Дидактичните игри при усвояване на бълг. език от деца - роми; *Ив. Ангелова* "Ограмотяване на деца, невладеещи български език" и др.

ACQUIRING OF BULGARIAN AT THE PRIMARY SCHOOL BY BILINGUAL STUDENTS

VALENTINA KOLEVA

Summary

How should the Bulgarian language teaching be rationalised with children who do not have a good command of it; what methodical decisions are a responsibility of the primary school teacher at the present state of school documentation; what are the basic requirements for primary school mother-tongue teaching of children, living in the conditions of bilingualism - these are some of the questions, discussed in the article.

Бълг. език и литература	Родинознание	Природознание
<p>м. март - първа учебна седмица</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кои думи са съществителни имена? 2. "Гора и три синджира роби" - нар. п. 3. Краснопис - тетр. № 2, с. 18 4. Образуване на същ. имена 5-6. "Крале Марко" - нар. приказка 7-8. Развитието на св. устна реч - поздравителни думи (1 март) 	<p>Запазване на българския народ</p>	<p>Дървета и храсти в гората Тревисти растения в гората</p>
<p><u>втора учебна седмица</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Образуване на същ. имена - тетр. № 2 с. 19 2. "Хайдути" - Хр. Ботев 3. Праволис на същ. им., учебник, с. 81 4. "Вятър ечи, Балкан стене" - Д. Чинг. 5. Определит. член - нечл. и член, същ. - учебник, с. 83 6. "Освобождение" - В. Друмев, I урок 7. Поправка на писм. работа - поздравл. 8. Извънкласно четене 	<p>Народни будители - Паисий, Софроний Врачански, г-р Петър Берон, Неофит Рилски</p>	<p>Практическо занятие - общ. - дървета, храсти, тревисти растения; хербарий. Животни в гората - бозайници</p>
<p><u>трета учебна седмица</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Член. на същ. им. - тетр. №2, с. 21 2. "Освобождение" - В. Друмев, II урок 3. Праволис на член. същ. имена от ж.р. тетр. № 2, с. 23 	<p>Нар. будители в родния край</p>	<p>Животните в гората - птици, насекоми. Значение и опазване на гората</p>

Бъл. език и литература	Родинознание	Природознание
<p>4. "Мъдростта на старците" - нар. прик., първи урок</p> <p>5. "Мъдростта на старците" - втори урок</p> <p>6. Употреба на същ. имена - учебник, с. 86</p> <p>7-8. Развитие на св. писмена реч - "Какво е приятелството за мене" - съч.-разказ</p>	<p>Борци за свобода - Георги Раковски, Любен Каравелов</p>	
<p><u>четвърта учебна седмица</u></p> <p>1. Кой думи са лични местоимения - учебник, с. 88</p> <p>2. "Левски" - Ив. Вазов</p> <p>3. Лични местоимения, уч. тетрадка № 2, с. 25</p> <p>4. "Заветът на Левски" - Ф. Мутаfoва</p> <p>5. Кой думи са прилагателни - уч., с. 91</p> <p>6. "Люлякова вечер в Ловеч", Н. Вълчев</p> <p>7-8. "Снеокият рибар", Г. Мишев, подр. преразказ (описание на портрет-умение за изразит. реч</p>	<p>Борци за свобода Васил Левски Христо Ботев</p>	<p>Житни и бобови растения - плевели Картофи и техните растения (обогатява се и разширява ученото по темата от предходните класове)</p>

Музика	<p>М. март - първата учебна седмица</p> <p>"Стара планина" - Ем. Манолов, начално разучаване; четвъртина нота "си"</p>	Изобразително изкуство	<p>Упражнение за изясняване смисъла на знаците, симболизиращи определени събития</p> <p>Изработване на честитки (беседа за големи граждански и църковни празници)</p>	Труд и техника	Честита Баба Марта - изработване на марленици, плетене на една кука
<p>втора учебна седмица</p> <p>1. "Вятър еч, Балкан стене" - Добри Чинтулов, разучаване</p> <p>2. "Песен на панагюрските въстаници" - слушане, възприемане на песента</p>	Самостоятелно творчество - натюрморт за празника на мама	Работа с конструктор - цилиндричен и коничен вал (предавки)			
<p>трета учебна седмица</p> <p>1. "Канон" - Д. Христов, учебник, с. 4</p> <p>2. "Пасла Стойка пиленца" - нар. песен; разучаване</p> <p>3. "Росица роси" - нар. песен</p>	Ситуации. Особености на поведението на децата в ситуации	Винтове. Работа с конструктор - изработване на табуретка (от детайли на конструктора)			

Музика	Изобразително изкуство	Труд и техника
<p><u>четвъртата учебна седмица</u> “Малки момичета” - Д. Христов, изучаване на песента; работа върху нотен текст; (Д. Христов като възрожденски композитор - “Щъркел и дете”, “Хоро”)</p>	<p>Външно и вътрешно устройство, функции на природни и изкуствени обекти</p>	<p>Селжостопански Отглеждане на зеленчуци</p>